

KREATIVITA

MGR. HANA FAJKUSOVÁ

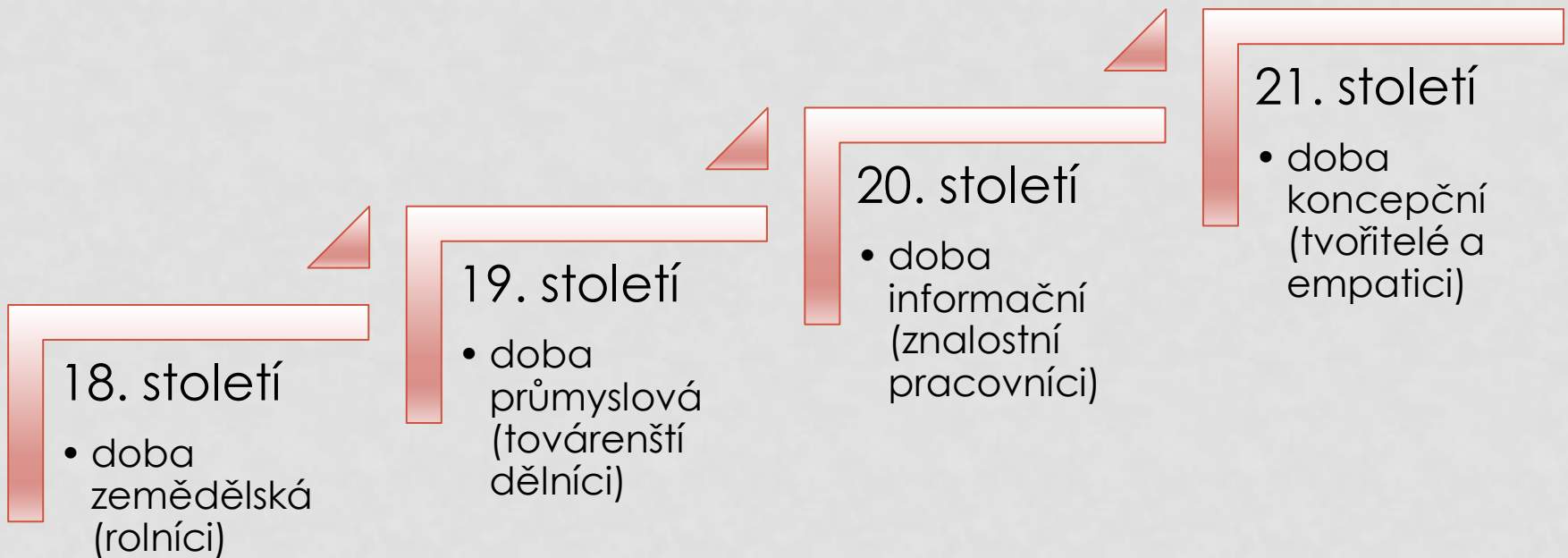
CHVILKA KREATIVITY

Do ruky dostanete krabičku od sirek, svíčku a připínáčky. Vaším úkolem je vymyslet způsob, jak připevníte svíčku na stěnu, aby hořela a vosk z ní nekapal na zem/stůl (zkrátka dolů).

- Jaké je řešení úkolu?
- Jak souvisí tento úkol s kreativitou?
- Jaký proces je na něm kreativní?

PROČ SE KREATIVITOU ZABÝVAT?

změna společenského myšlení a potřeb

JAK KREATIVITU DEFINOVAT?

Guilford: „Tvořivost není jednotná schopnost, ale spíše produkt různých společně působících faktorů. Některé její složky jsou relativně zřejmé: plynulost, pružnost, originalita. Jiné jsou méně zřejmé a mohou se měnit podle daného typu tvořivosti.“

Zelina a Zelinová (1990, s. 17, 18) vymezují tvořivost jako: „...interakci subjektu s objektem, při které subjekt mění okolní svět, vytváří nové, užitečné a pro subjekt nebo referenční skupinu nebo populaci významné hodnoty“

Komplexně se na tvořivost dívá **Urban**, který ji charakterizuje jako **schopnost vytvořit nový, neobvyklý a překvapující produkt, který je prostřednictvím komunikace s okolím chápán jako smysluplný.** Podmínkou vzniku tvořivého produktu je flexibilní proces citlivého vnímání širších souvislostí, analýzy a orientace na řešení a v konečné fázi syntézy, strukturování a skládání informací do originálních řešení.

JAK KREATIVITU DEFINOVAT?

Amabile (1983) ji definuje takto: *Dílo nebo řešení problému se považuje za kreativní do té míry, do jaké je **novým, užitečným, správným a přínosným** řešením zadaného úkolu, a zároveň do jaké míry je úkol heuristický (objevný, originální, původní, předpokládající nové řešení) než algoritmický (známý úkol s rutinním řešením).*

Sternberg (2001) v rámci definice tzv. triarchické inteligence mimo analytickou a praktickou inteligenci dává místo i tvořivé inteligence: *Základem tvořivé inteligence je vhled – schopnost posuzovat, které informace jsou důležité, nalézat vztahy mezi starým a novým, propojovat si skutečnosti, které jsou zdánlivě neslučitelné a dospívat k celkovému obrazu, na jehož základě mohu produkovat **výtvary** a **myšlenky**, které jsou nové a neotřelé*

Z hlediska různých směrů a historie se dočtete o kreativitě v

DĚLENÍ KREATIVITY

verbální –
figurální –
pohybová

specifická –
nespecifická
(Smékal)

FAKTORY TVOŘIVOSTI

Dle Torranceho se jedná o faktory:

fluence: plynulost myšlení a schopnost produkovat velké množství nápadů

flexibilita neboli **pružnost:** schopnost vytvářet různé psychické obsahy

originalita: zvláštní schopnost produkovat vtipná, bystrá a překvapivá řešení, objevovat skryté vztahy a souvislosti, nacházet neobvyklé a nápadité kombinace a vytvářet taková řešení, která se vyskytují v populaci velmi zřídka

elaborace: schopnost propracovat řešení problému do detailů

FÁZE TVOŘIVÉHO PROCESU (WALLAS)

Příprava

Inkubace

Iluminace, osvětlení

Ověřování, verifikace

Restituční fáze - obnova sil po tvorbě před novým cyklem tvořivé aktivity (doplnila finská psycholožka Koski-Jännesová)

TVOŘIVÝ PRODUKT

- správné
- přínosné
- originální
- aplikovatelné

ÚROVNĚ TVOŘIVOSTI

1. úroveň – novost a užitečnost produktu posuzuje sám jeho tvůrce

2. úroveň – to, co jedinec vyprodukuje, neoceňuje jen on sám, ale i jeho sociální okolí (rodina, školní třída, učitel, spolupracovníci apod.)

3. úroveň – tvořivý produkt uznává i širší sociální okolí (např. škola, region, podnik)

4. úroveň – je úrovní nejvyšší, jedinci se dostává uznání v rámci národa, společnosti nebo dokonce celého světa.

ÚROVNĚ TVOŘIVOSTI (HLAVSA)

mikro kreativní úroveň – představuje běžné zlepšení, oceňované subjektem nebo menší skupinou lidí

makro kreativní úroveň – zahrnuje objevy, zlepšení, umělecká díla a produkty celospolečenského významu

megakreativní úroveň – charakterizují ji objevy a produkty oceňované všemi lidmi, jde o významné objevy, umělecká díla světového významu.

TVOŘIVÁ OSOBNOST

tolerance vůči dvojznačnosti

stimulační svoboda

funkční svoboda

flexibilita

ochota riskovat

Preference

prodleva uspokojení

oproštění od stereotypu sexuálních rolí

vytrvalost

odvaha

PŘEKÁŽKY KREATIVITY

překážky rozvoje kreativních schopností
(nemůžeme rozvinout schopnost, máme zhasnuto, jsme barvoslepí)

překážky bránící kreativitě jako procesu
(špatné zadání, jak poznat černého kocoura
mezi dvěma zrzavými kocoury?)

překážky ovlivňující kreativitu jako postoj (já
tam prostě nepůjdu, ať si to udělá někdo
jiný)

KREATIVITA V KONTEXTU
ONTOLOGICKÉHO VÝVOJE A
VÝCHOVY

Při vedení dětí k tvořivé aktivitě nejde na prvním místě o dosahování originálních výtvorů za každou cenu (o **tvořivost v užším smyslu**), ale o vytvoření předpokladů a zajištění podmínek pro optimální rozvoj osobnosti každého žáka (o **tvořivost v širším smyslu**), aby každý žák mohl plně realizovat své předpoklady. Výchova k tvořivosti vyžaduje hluboké porozumění psychice žáka.

Postupné zvyšování náročnosti na dítě ve směru
Aktivita – samostatnost – tvořivost
se osvědčila obecně v pedagogickém procesu

KREATIVIZAČNÍ POSTUPY (SOUVISLOST MEZI K A MYŠLENÍM)

POUŽITÁ LITERATURA

- Dacey, J. S., Lennon, K. H. (2000). *Kreativita*. Praha: Grada Publishing.
- Hlavsa, Jaroslav. (1986). *Psychologické metody výchovy k tvořivosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Kessin, S. (2007). *Psychologie*. Brno: Press.
- Maňák, J. (1998). *Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků*. Brno: Pedagogická fakulta.
- Nakonečný, M. (1998). *Základy psychologie*. Praha: Akademia.
- Smékal, V. (1996). *Tvořivost a škola*. In V. Jůva (Ed.), *Tvořivost v práci učitele a žáka* (pp. 7-16). Brno: Paido.
- Svoboda, M., Krejčířová, D., Vágnerová M. (2001). *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál.
- Zelina, M., Jaššová, E. (1984). *Tvorivosť – piata dimenzia*. Bratislava: Smena.
- Zelina, M., Zelinová, M. (1990). *Rozvoj tvorivosti detí a mládeže*. Bratislava: SPN.
- Žák, Petr. (2004). *Kreativita a její rozvoj*. Brno: Computer Press.